

Jasja Dekker (l) en Geert Groot Bruinderink. Foto Dick Bekker

Interview met Geert Groot Bruinderink en Jasja Dekker

Meer aandacht voor wild zwijn

Biologen Geert Groot Bruinderink en Jasja Dekker schreven een boek over het wild zwijn, dat onlangs verschenen is. Ze zorgden daarmee voor een primeur, want ondanks alle aandacht voor deze spraakmakende zoogdieren door de eeuwen heen is er in Nederland niet eerder een boek over wilde zwijnen geschreven. Een mooie afronding van het Jaar van het Wild Zwijn en aanleiding voor een goed gesprek met Zoogdier.

Door Eric van Kaathoven

Sinds kort werkt niet alleen Jasja Dekker maar ook Geert Groot Bruinderink bij de Zoogdierverseniging. Dat maakt een afspraak voor een goed gesprek over wilde zwijnen snel gemaakt. Tijdens dit gesprek is het boek er nog niet, wel circuleren er pdf-jes en drukproeven. En die zien er veelbelovend uit. Beide auteurs zien met enthousiasme uit naar de eerste exemplaren en praten met grote passie over wilde zwijnen. Ze beschrijven de zwijnen als 'guitig', 'slim' en 'spannend'. Dekker: "Als

je op de Veluwe bent en je hoort een zwijn ritselen in de verder stille nacht, dan maakt dat echt wel indruk. Ze kunnen net zoveel wegen als een volwassen mens en hebben indrukwekkende hoektanden." Groot Bruinderink weet daar alles van. Hij heeft zelfs de nodige ervaring met het vangen en oormerken van wilde zwijnen voor onderzoeksdoeleinden. En hij kent de anekdotes van jagers uit de tijden van de drijfjachten. Ga nooit tussen een zeug en haar jongen staan en tijdens de jacht mijd

je de wissels. Daar rennen ze over, als ze worden opgejaagd en dan kun je beter niet in de weg staan. Groot Bruinderink: "Ik heb wel drijvers gezien die met hele japen in het ziekenhuis belandden. Geen fraai gezicht."

Media In het algemeen hebben mensen echter niets van de wilde zwijnen te vrezen, benadrukken beide biologen. Omgekeerd natuurlijk wel. Wilde zwijnen zijn eeuwenlang vooral gezien als schadelijk

Wild zwijn verjaagt edelhert. Foto Edwin Kats

wild dat vooral goed was om op het bord te belanden. En ook nu komen ze vaak negatief in het nieuws. Ze veroorzaken schade bij boeren en anderen: de halve akker met maïs, het voetbalveld of de voortuin omgeploegd door een rotte zwijnen op zoek naar voedsel. En dan zijn er nog de aanrijdingen en daarmee de verkeersoverlast. Dat negatieve beeld is trouwens een van de aanleidingen om het boek te schrijven. Dekker: "In de media zie je maar de helft van het verhaal, wij willen het hele verhaal vertellen." Groot Bruinderink heeft daarbij nog een heel persoonlijke reden. Hij doet al sinds de jaren zeventig onderzoek naar wilde zwijnen en schreef tientallen rapporten over het wild zwijn. Nu zet hij voor het eerst alles op een rij en in die zin is het boek voor hem ook een echte kroon op het werk. Groot Bruinderink: "Bovendien was het natuurlijk de hoogste tijd, dat er eindelijk eens een boek kwam over wilde zwijnen in Nederland."

Tijdens het schrijven viel het Dekker en Groot Bruinderink op hoe weinig er eigenlijk bekend is over wilde zwijnen in Nederland. Fundamenteel onderzoek naar hoe populaties zich ontwikkelen en hoe de wilde zwijnen zich verplaatsen bijvoorbeeld, wordt al lang niet meer gedaan. Dat is des te opmerkelijker omdat er wel wordt 'beheerd', oftewel gejaagd om de aantallen te beper-

ken, zonder dat we goed weten wat de effecten zijn. Daarom pleiten ze ook voor proeven met het achterwege laten van beheer. Niet omdat ze voor of tegen jacht zijn maar omdat zonder kennis een goed beleid onmogelijk is. De behoefte aan meer onderzoek wordt alleen maar groter nu er steeds meer zwijnen voorkomen in Nederland, ondanks het afschot. Het zogenoemde nulstandbeleid waarbij de zwijnen buiten de Veluwe en de Meinweg niet voor mogen komen, wordt zo langzamerhand onhoudbaar volgens beide heren.

Lynx en wolf Ook over de vermeende nadelen van wilde zwijnen in ecologisch opzicht weten we nog maar weinig. Omdat er wel eens larven van het vliegend hert gevonden zijn in de maag van een zwijn, is

"In de media zie je maar de helft van het verhaal, wij willen het hele verhaal vertellen."

de suggestie snel gewekt dat wilde zwijnen slecht zijn voor deze zeldzame insecten. Maar dan is toch wel erg opvallend, dat juist de gebieden waar de meeste vliegend herten waargenomen worden, gebieden zijn met hoge dichtheden wilde zwijnen. Volgens Groot Bruinderink zijn het ook

meer toevalstreffers, als het zwijn op deze larven stuit. Wilde zwijnen zijn opportunisten die eten wat ze op hun pad krijgen. Ze kunnen door hun gewoel en gewroet juist bijdragen aan meer dynamiek in de natuur. Ze creëren een ander microklimaat en andere planten krijgen een kans zich te ontwikkelen, zoals berk, beuk, grove den maar ook grassen. Mits ze niet elke week of om de paar dagen op dezelfde plek komen wroeten. Normaal doen zwijnen dat ook helemaal niet, maar als je ze in hoge dichtheden in een gebied 'opsluit', zoals in Nederland, dan hebben ze geen keus.

Maar dat gaat misschien wel veranderen. Niet alleen door ander beheer, maar ook de terugkeer van de wolf en in mindere mate de lynx kan de dynamiek in de populatie zwijnen aanzienlijk beïnvloeden.

Groot Bruinderink: "Een lynx zal hooguit een enkel biggetje aandurven en wolven mijden ook bij voorkeur een aanvaring met een gezond volwassen zwijn, maar jonge beesten lopen natuurlijk wel gevaar." Het ruimtelijke patroon verandert, omdat zwijnen plekken met wolven zullen mijden. Dat ruimtelijke effect zal volgens Dekker groter zijn dan de toch vrij tijdelijke jacht door de mens. De wolven zullen er immers niet eventjes maar altijd zijn. Maar voorsnag hoeven de zwijnen alleen de mens nog te vrezen.

En die mens die handelt dus, zo bleek tij-

NIEUW BOEK

Geert Groot Bruinderink (1949) studeerde biologie aan de Rijksuniversiteit te Groningen.

In 1987 promoveerde hij op de relatie tussen wilde ganzen en de veehouderij. Daarna nam onderzoek naar het beheer van wilde hoefdieren een belangrijke plek in binnen zijn werkzaamheden. Hij schreef hierover een groot aantal publicaties. In juli 2010 zette hij de stap van Alterra Wageningen UR naar de Zoogdierverseniging.

Jasja Dekker (1975) studeerde biologie aan de Landbouwwuniversiteit Wageningen. In 2006 promoveerde hij aan de intussen omgedoopte Universiteit Wageningen op foera-gegedrag van konijnen.

Na zijn promotie deed hij bij de Zoogdierverseniging onderzoek naar onder andere landschapsgebruik en ecologie van konijnen, kleine marterachtigen en exotische zoogdieren en hij is er coördinator zoogdiermonitoring.

Wilde Zwijnen belicht objectief de voors en tegens in de sterk gepolariseerde discussie. In het 'Jaar van het Wild Zwijn' brengt dit boek een helder beeld over de laatste stand van zaken rond onder meer afschotbeleid, landbouwschade en verkeersveiligheid.

KNNV Uitgeverij i.s.m. de Zoogdierverseniging, Geert Groot Bruinderink en Jasja Dekker, 112 p., ISBN 978 90 5011 328 1, € 19,95. Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel en via www.knnvuitgeverij.nl

dens het schrijven van het boek, niet op basis van gedegen onderzoek. Dat vinden de auteurs opmerkelijk en het brengt hen op de gedachte, dat het misschien ook anders zou kunnen. Groot Bruinderink: "Nu wordt er veel gejaagd in de natuur, je zou dat juist kunnen gaan doen langs wegen en op landbouwgronden, waar ze overlast kunnen veroorzaken. Dat werkt afschrikkend, waardoor de zwijnen juist die gebieden zouden kunnen gaan mijden." Het is een idee van een van de mensen die geïnterviewd worden in het boek, Marcel Vosstein. Hij denkt dat het huidige afschot de dieren juist de landbouwgronden opjaagt en pleit al jaren met passie voor een andere koers.

Vlees Of waarom niet het Duitse systeem overnemen waarbij een jager met de boer een contract afsluit om het land schadevrij te houden? De jager betaalt de schade, als die toch optreedt, maar mag in ruil daarvoor de zwijnen schieten. Wat de auteurs betreft gaan we in Nederland heel anders over wilde zwijnen nadenken, want historisch gezien horen ze gewoon bij ons land. De Zoogdierverseniging bekijkt de mogelijkheden van nieuwe leefgebieden voor wilde zwijnen. Misschien hoeven ze niet overal een plek te krijgen maar wel in veel meer gebieden dan nu het geval is. Met aanvullende maatregelen als goede rasters, kan de overlast beperkt blijven.

Groot Bruinderink: "Overheden en natuurorganisaties hebben zich enorm ingezet voor verbindingen tussen natuurgebieden. Mogen de wilde zwijnen daar soms geen gebruik van maken dan?"

Aan het eind van het boek wordt zelfs de mogelijkheid geopperd om de zwijnen toe te laten op landbouwgronden als een alternatief voor het vlees uit de intensieve veehouderij. Gewoon de wilde zwijnen de ruimte laten en regelmatig 'oogsten' voor de verkoop. Groot Bruinderink. "Die wilde zwijnen hebben echt een stuk beter leven dan hun verre verwanten in de bio-industrie en in andere landen als Duitsland, Frankrijk en Zwitserland gaat het al zo." "En het levert heel lekker vlees op", voegt Dekker er aan toe.

Zwijnenplatform Daarmee blijken ze in goed gezelschap te zijn. Door de eeuwen heen (van Romeinen tot middeleeu-

wen en daarna) is het wild zwijn bejaagd en gegeten. Jacht was ook de aanleiding voor prins Hendrik om, toen ze uitgestorven waren, uit Polen wilde zwijnen te herintroduceren op de Veluwe. In Limburg kwamen ze uit zichzelf uit Duitsland terug. Die twee populaties zijn daarmee genetisch verschillend en zien er zelfs anders uit. Ook vanuit dat oogpunt (genetische menging) is de spontane verspreiding die nu plaatsvindt, toe te juichen. De overlast blijkt trouwens ook van alle tijden. In het boek wordt uit bronnen geciteerd, waaruit blijkt dat boeren op de Veluwe ook in 1760 al klaagden over overlast van wilde zwijnen.

Groot Bruinderink en Dekker zijn duidelijk realisten. Ze hebben met hun passie voor de wilde zwijnen de overlast, die er ook is, niet uit het oog verloren. Ze pleiten voor de oprichting van een platform Wild zwijn, waar alle betrokken partijen met elkaar overleggen over welke kant het op moet in een bepaald gebied en welke maatregelen genomen moeten worden. Bij dat overleg zitten boeren, jagers, natuurbeschermers, onderzoekers en noem maar op. Een veredeld Faunabeheereenheidbestuur maar dan alleen voor het wild zwijn. In de stad Berlijn bestaat al zo'n platform en dat werkt prima. Groot Bruinderink: "Uit de loopgraven, het gesprek met elkaar aangaan en zoeken naar consensus." Ook netelige kwesties als de risico's op

verspreiding van ziekten kunnen daar aan de orde komen. Overigens wordt de kans op besmetting met de moderne intensieve veehouderij

niet groot geacht. Die varkens zitten allemaal binnen in stallen en kunnen dus nooit een wild zwijn tegenkomen. Door goede monitoring en rastering is dat risico nog verder te verkleinen. Al dat soort zaken kan in een Zwijnenplatform besproken worden, maar ook de kansen die het wild zwijn biedt. Want dat moet de auteurs aan het slot van het gesprek nog wel even van het hart. Waarom de grote natuurorganisaties zo weinig doen met het wild zwijn, daar snappen ze heel weinig van. Dekker: "Die laten het echt afweten. En dat terwijl veel soorten profiteren van de komst van wilde zwijnen. Het is een soort vlaggenschip, een panda, dat staat voor veel meer dan alleen het zwijn zelf."

Eric van Kaathoven, Zoogdierverseniging